

K

Stanisława Kurek-Kokocińska

Uniwersytet Łódzki. Wydział Filologiczny

Stanisława.kurekvelkokocinska@filologia.uni.lodz.pl

ORCID ID: 0000-0001-5456-1856

kształtowanie kultury e-booków, analiza przekazu internetowego firm funkcjonujących na rynku książki

DOI: <http://dx.doi.org/10.12775/FT.2020.007>

Tekst jest opublikowany na zasadach niewyłącznej licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa-Bez utworów zależnych 4.0 Międzynarodowe (CC BY-ND 4.0).

Dr hab. Stanisława Kurek-Kokocińska jest profesorem w Katedrze Informatologii i Bibliologii Uniwersytetu Łódzkiego. Zajmuje się problematyką nauki o informacji, w szczególności działalnością informacyjną w zakresie pośredniczenia w dostępie do wiedzy oraz teoretycznymi podstawami nauki o informacji. Autorka artykułów oraz książek autorskich: *System informacyjny dla dzieci i młodzieży o książkach, filmach i grach. Studium teoretyczne* (1999), *Komputeryzacja bibliotek samorządowych m. Łodzi do roku 2000. Opracowanie analityczno-syntetyczne* (2000), *Informacja. Zagadnienia teoretyczne i uwarunkowania prawne działalności informacyjnej* (2004), *Studia bibliotekoznawcze w Polsce – historia i ewolucja w latach 1945–2015 (ze szczególnym uwzględnieniem przykładu Uniwersytetu Łódzkiego)* (2016).

Słowa kluczowe: kształtowanie kultury e-booków; kultura cyfrowa; kultura e-booków; kultura książki cyfrowej; technologia e-booków

Streszczenie: Praca dotyczy części problemu, jakim jest kultura cyfrowa. Problem badawczy mieści się w obszarze kultury e-książki (bibliologia i informatologia). Przyjęto, że granice znaczeniowe kultury e-książki obejmują jednocześnie to, co się dokonało i zaowocowało przeobrażeniami samej książki (odnoszącymi się do książki) oraz obecnością cyfrowych form książki w społeczeństwie. Celem jest przedstawienie węższego zagadnienia – kultury e-booków – pod koniec drugiej dekady XXI w. na podstawie szeroko dostępnego przekazu internetowego.

Sięgnięto do serwisów firm i instytucji zajmujących się wprowadzaniem e-boków jako „formy produktowej książki” (określenie Biblioteki Narodowej) na rynek i do obiegu. Poszczególne uwzględnione serwisy prześledzono pod kątem zawartych w nich treści, które są rozproszone, a które na potrzeby badania nazwano Wiedzą o E-Bookach (dalej: WoE-B). Przyjęta metoda badania zawartości WoE-B pozwoliła ocenić ten materiał jako istotne źródło, które należy brać pod uwagę jako rodzaj wkładu w formowanie kultury książki cyfrowej w społeczeństwie.

Przeprowadzone analizy wykazały, że formą uczestniczenia sektora rynkowego w kształtowaniu kultury e-booków jest przekaz określonej wiedzy poświęconej tej formie książki (aspekty: adresat, wymagania, własności, właściwości, ważność/przewagi). Dokonano swoistej rekonstrukcji profilu odbiorcy e-booków. Ustalono trojaki ukierunkowanie kształtowania kultury e-booków: 1) zastosowania technologii e-book, 2) używanie produktów technologii e-book, 3) walory technologii e-book.

Termin kultura książki występuje w piśmiennictwie naukowym w znaczeniu szerszym i węższym. Kultura książki jako uznana kategoria badawcza w bibliologii odnosi się do ogółu zjawisk i procesów związanych z książką, które występują w społeczeństwie w danym czasie i miejscu¹. W tym rozumieniu badanie kultury książki dostarcza wiedzy dotyczącej twórców książki, pośredników w drodze książki do odbiorcy, właścicieli książek, ich użytkowników i czytelników. Pojęcie kultury książki umieszcza zatem książkę pośród innych zjawisk kultury².

W interpretacji badaczy czytelnictwa kultura książki zdefiniowana została jako „podzbiór praktyk składających się na kulturę pisma – takich, które po prostu wiążą się z książkami (a nie np. prasą czy korzystaniem z Internetu)”³.

Rozpatrywanie zjawiska kultury książki może uwzględniać sytuacje i uwarunkowania na styku książka – technologia (aspekt techniczny), książka – cyfryzacja (aspekt społeczny) zaistniałe w wyniku rewolucji cyfrowej. Przyjmujemy, że granice znaczeniowe wyrażenia kultura książki obejmują jednocześnie to, co się dokonało i zaowocowało przeobrażeniami samej książki (odnoszącymi się do książki) oraz obecnością jej form cyfrowych w społeczeństwie⁴. W tym rozumieniu jako kultura e-książki staje się ona także częścią problemu, jakim jest kultura cyfrowa.

W międzynarodowym systemie informacji o publikacjach znakiem rozpoznawczym książki jest jej jednostkowy identyfikator powszechnie stosowany w działalności wydawniczej, księgarskiej, bibliograficznej i bibliotecznej jako numer ISBN (International Standard Book Number). Do systemu, który jest tworzony od 1965 r.⁵, włączone zostały również publikacje elektroniczne. Obok audiobooków są to książki zawierające treść zapisaną w formacie .pdf oraz .epub. Obecnie występują one m.in. jako formy produktowe jednej książki⁶.

¹ K. Migoń, „Kultura książki” – wyrażenie potoczne, kategoria badawcza, czy specjalność naukowa, [w:] *Ludzie i książki*, red. E. Andrysiak, Łódź 2011, s. 47–57.

² Idem, *Program dla bibliologii i potrzeba dla studiów bibliotekoznawczych*, [w:] *Nauka o książce, bibliotece i informacji we współczesnym świecie*, red. M. Banacka, Warszawa 2003, s. 11–17.

³ Zob. *Stan czytelnictwa w Polsce w 2017 r.*, Warszawa 2018, s. 5 [online], [dostęp 12 I 2020]. Dostępny w World Wide Web: <https://bn.org.pl/download/document/1535441771.pdf>.

⁴ W opisie ewolucji kultury książki S. Kotuła posłużył się terminem cyfrowa kultura książki, który to stan postrzega jako zwiastun schyłku samej kultury książki. Zob. S. Kotuła, *Ewolucja kultury książki*, [w:] *Czytelnicy – zasoby informacji i wiedzy. Tradycja i przemiany w czasach kultury cyfrowej*, red. A. Dymmel, S. Kotuła, Lublin 2017, s. 15–28.

⁵ Zob. *ISBN history*, [w:] *ISBN* [online], [dostęp 16 III 2020]. Dostępny w World Wide Web: https://www.isbn.org/ISBN_history; J. Sadowska, *Międzynarodowe systemy numeracji wydawnictw ciągłych i zwartych: polskie doświadczenia*, *Zagadnienia Informacji Naukowej* 2001, nr 1, s. 35–40.

⁶ Formy produktowe tej samej książki tworzą: książka drukowana w oprawie twardej, książka drukowana w oprawie broszurowej, książka drukowana w wersji albumowej, książka sprzedawana on-line w postaci .pdf, książka sprzedawana on-line w postaci .epub, audiobook na płycie CD-ROM (mp3), audiobook on-line (mp3). Zob. *Pytania o ISBN*, [w:] *E-ISBN* [online], [dostęp 9 X 2020]. Dostępny w World Wide Web: e-isbn.pl/IsbnWeb/start/poco.html.

Historia e-booków jest stosunkowo krótka⁷, lecz temat e-booków⁸ jako aktualny i społecznie ważny już zgromadził bogatą bibliografię. W polszczyźnie e-book to książka dostępna w formie elektronicznej oraz urządzenie, które umożliwia odczytanie tekstu zawartego w takiej książce⁹.

Jak czytamy na stronie Biblioteki Narodowej (dalej: BN), odpowiedzialnej za tworzenie narodowej bibliografii¹⁰: „Jeśli publikacje elektroniczne są udostępniane w różnych formatach (np. .mobi, .epub, .pdf, .html), zaleca się, żeby każdemu dostępnemu oddzielnie formatowi nadać odrębny ISBN. [...] jeśli produkt cyfrowy (w tym aplikacje) jest przeznaczony do dystrybucji przez pośredników i detalistów – należy zastosować numerację ISBN. Jeśli jest to produkt sprzedawany w jednym zamkniętym kanale dystrybucji, nie ma konieczności stosowania ISBN”¹¹.

W świetle powyższych zaleceń należy przyjąć, że część publikacji elektronicznych, o których tu mowa, zalicza się do grupy e-booków. Według BN e-booki wyróżnia zatem format (sposób zapisu cyfrowego), ukształtowanie zawartości (budowa) odpowiadające rozumieniu książki w systemie ewidencji wydawnictw¹² oraz forma dystrybucji. Jest niewątpliwie problemem naukowym wyczerpujące ustalenie cech e-booków, ale w niniejszym opracowaniu na wstępie chcemy jedynie wyznaczyć zakres znaczeniowy kluczowego pojęcia tego artykułu.

Podjęty problem kształtowania kultury e-booków mieści się w obszarze kultury e-książki, uwzględnia perspektywę kultury cyfrowej i humanistyki w okresie zmian. W futurologii książki, jak napisał Paul Duguid¹³, ścieżka techniki jest nieodwracalna i nie do zatrzymania, albowiem zagospodarowuje poszczególne obszary życia ludzi. Jednak w opinii Yuval Noah Harariego, nawet w dobie rozwoju sztucznej inteligencji, gdy władza przejdzie z ludzi na algorytmy, nie ma powodu, by zakładać że sztuczna inteligencja zyska świadomość¹⁴. Podzielamy pogląd, że obszar świadomości pozostaje przestrzenią ludzką, jako najwyższy poziom rozwoju psychicznego człowieka. Skądinąd wiadomo, że określony wpływ wywierają na nas poznane lektury.

Wobec istotnego pytania współczesności o przyszłość książki wydaje się ważne toczyć tę dyskusję i próbować rozpoznać temat kultury e-booków. W poniższym szkicu chodzi o zastanowienie się nad książką elektroniczną w formie e-booków od strony tych, którzy wprowadzają ją w obieg na etapie drogi od wy-

⁷ Za początek historii e-booków uważa się inicjatywę M. S. Harta z 1971 r. znaną jako Projekt Gutenberga. Zob. *The Second Gutenberg*, interview with Michael Hart, by S. Vaknin [online], [dostęp 1 V 2020]. Dostępny w World Wide Web: <http://samvak.tripod.com/busiweb29.html>. W Polsce jedną z pierwszych firm zajmujących się dystrybucją e-booków było Virtualo tworzone od 2008 r. Zob. *Virtualo podsumowuje rok 2010* [online], [dostęp 16 III 2020]. Dostępny w World Wide Web: www.ekszaki.org/virtualo-podsumowuje-rok-2010/#more-2070.

⁸ Zarówno definiowanie e-booków, jak i rynek e-booków, uwarunkowania prawne i podatkowe dotyczące tej formy książki, a także czytelnictwo e-booków należą do wiodących tematów w piśmiennictwie naukowym.

⁹ *E-book*, [w:] *Słownik języka polskiego* [online], [dostęp 18 III 2020]. Dostępny w World Wide Web: <https://sjp.pwn.pl/szukaj/e-book.html>.

¹⁰ Na temat rejestracji e-booków oraz innych form książki elektronicznej w bibliografii narodowej zob. E. Herden, E. Jabłońska-Stefanowicz, *Zasoby informacyjne Biblioteki Narodowej jako źródła do badań rynku książki elektronicznej w Polsce*, *Roczniki Biblioteczne*, t. 60: 2016, s. 285–297.

¹¹ *Zob. e-ISBN...*

¹² Zob. D. Siwecka, *Międzynarodowe systemy numeracji i identyfikacji dokumentów i ich twórców*, [w:] eadem, *Światowy model informacji bibliograficznej*, Warszawa 2015.

¹³ P. Duguid, *Materia ma znaczenie: przeszłość i futurologia książki*, tłum. J. Rzepa, A. Szatkowska, [w:] *Przeszłość książki*, red. G. Nunberg, Warszawa 2013, s. 89–130.

¹⁴ Y. N. Harari, *21 lekcji na XXI wiek*, tłum. M. Romanek, Kraków 2018, s. 75–101.

dawcy do odbiorcy. Celem jest przedstawienie tematu kultury e-booków pod koniec drugiej dekady XXI w. na podstawie szeroko dostępnego przekazu, który płynie od podmiotów rynkowych do społeczeństwa.

Źródła do analizy kształtowania kultury e-booków

Firmy zajmujące się wprowadzeniem e-boków do obiegu rynkowego i społecznego oferują swoje działania i usługi za pośrednictwem sieci. Serwisy firm funkcjonujących w sektorze książki, zajmujących się m.in. sprzedażą i innymi formami udostępniania e-booków, należą do ważnych źródeł wykorzystywanych w badaniach tego obszaru współczesnej kultury.

Podmioty, które wprowadzają e-boki do obiegu rynkowego i zamieszczają część oferowanych tytułów w przestrzeni publicznej do nieodpłatnego użytkowania, określają same siebie i oferowane usługi mianami (mianami): e-księgarni, księgarni internetowej, księgarni e-bookowej, sklepu, sklepu internetowego, serwisu internetowego, platformy z e-bookami, czytnikami i inne. Często prócz e-booków oferują też audiobooki oraz książki drukowane, niektóre również e-prasę.

Pod względem architektury informacji elementem składowym serwisów jest zwykle wyszukiwarka oraz katalog e-booków i innych form produktowych książki stosujący działy i poddziały lub tzw. kategorie grupujące klasy obiektów charakteryzujących się wspólnymi właściwościami. Obie te metody są pomocne klientowi w przeglądaniu pozycji oferowanych do nabycia. Poszczególne pozycje prezentowane są na ogół graficznie (obraz okładki) oraz opisowo (dane identyfikacyjne, dane zakupu), często z uwzględnieniem fragmentów recenzji, innych opinii i uwag.

Z racji rodzaju oferty w serwisach zostały zamieszczone również informacje dotyczące już nie poszczególnych obiektów, ale ich formy rodzajowej (w zapisie: e-book, eBook, ebook). Ten element zawartości treściowej serwisów występuje w różnych jego miejscach, odpowiednio do przyjętej architektury całości (wypowiedzi typu: o nas, teksty-wstępy, teksty typu pytanie–odpowieź, teksty ujęte w formę przewodnika, bloga, inne). W niniejszym artykule staje się on przedmiotem zainteresowania naukowego jako przekaz nazwany na potrzeby tego badania *Wiedza o E-Bookach* (dalej: WoE-B).

Należy zaznaczyć, że w poszczególnych uwzględnionych w niniejszym opracowaniu serwisach teksty często nie były podpisane imiennie, w takich przypadkach przyjęto, że autor był zbiorowy (właściciele, twórcy i redaktorzy serwisów).

Prezentowana praca nie jest poświęcona rynkowi e-booków i dlatego nie wyczerpuje listy księgarni (platform) i ich serwisów internetowych. Dla celów niniejszego artykułu zdecydowano o uwzględnieniu wybranych egzemplifikacji polskich firm działających w obszarze obiegu komunikacyjnego książki elektronicznej.

Zakres *Wiedzy o E-Bookach*

Zawartość treściowa przekazu, który płynie do internautów na temat e-booków jest zróżnicowana, m.in. pod względem doboru poruszonych zagadnień

i szczegółowości ich przedstawienia. W tej różnorodności można dostrzec pewne treści poniekąd wspólne dla zakresu WoE-B. Zostaną one opisane w kilku punktach. Przywołane cytaty pełnią jedynie rolę ilustracyjną.

Adresat

Na podstawie analizowanego przekazu można pokusić się o dokonanie swoistej rekonstrukcji profilu odbiorcy e-booków. W szerokim widzeniu adresat tej formy książki powinien być w pewien sposób przygotowany do korzystania z technologii e-book oraz chętny do poszerzania swoich horyzontów za pośrednictwem lektury. Można wskazać kilka sugestii.

I tak potencjalny użytkownik e-booków powinien:

- móc korzystać z dostępnej infrastruktury i dysponować urządzeniem (urządzeniami) odbiorczym pozwalającym odczytać zapisaną cyfrowo treść, np. informowano następująco: „Znajdziesz nas wszędzie tam, gdzie masz dostęp do Internetu – niezależnie czy jesteś użytkownikiem laptopa czy robisz zakupy przez smartfona”¹⁵;
- być osobą zainteresowaną książkami w ogóle, co do pewnego stopnia zilustrowały przytoczone w serwisie dane badawcze, np.: „Przeprowadzone przez Woblink badania pokazały, że 78% ankietowanych klientów oprócz książek elektronicznych kupuje także książki drukowane. [...] badania Biblioteki Narodowej wykaz[ają – S.K.-K.], że przeszło połowa czytelników książki elektronicznej czyta również książki w tradycyjnej formie”¹⁶;
- być osobą gotową na lekturę książki w sposób niekonwencjonalny, podobny do korzystania z innych cyfrowych przekazów informacyjnych dostępnych za pośrednictwem mediów cyfrowych, internauta mógł przeczytać m.in.: „Celem działalności platformy jest zapewnienie czytelnikom możliwości nowoczesnego i komfortowego cyfrowego czytania [...] dostępnego na wielu systemach operacyjnych i urządzeniach”¹⁷;
- być osobą, która potrzebuje książki z racji jej rozlicznych funkcji i dla której czynność czytania nie wymaga niczego innego niżeli produkt zawierający treść: „[...] możesz mieć swoją wirtualną bibliotekę zawsze przy sobie i czytać gdziekolwiek jesteś”¹⁸;
- być osobą, dla której czytanie książek ma znaczenie z jakiegoś powodu, także w czasie wolnym – na co dzień i od święta – ponieważ: „[...] czytanie to najpiękniejsza zabawa, jaką sobie ludzkość wymyśliła”¹⁹;
- być osobą, która – jeśli nawet odbywa podróże czy prowadzi tryb życia wymagający przemieszczania się z różnych powodów, to i w tych sytuacjach – chce mieć kontakt z książką: „Jeśli chcesz mieć swoją bibliotekę

¹⁵ *Kim jesteśmy* [online], [dostęp 13 III 2020]. Dostępny w World Wide Web: <https://Virtualo.pl/o-nas/>.

¹⁶ *Ebooki w formatach MOBI, Epub, Kindle, PDF – księgarnia internetowa Woblink* [online], [dostęp 11 III 2020]. Dostępny w World Wide Web: <https://woblink.com/>.

¹⁷ *O nas* [online], [dostęp 9 IV 2020]. Dostępny w World Wide Web: <https://woblink.com/pl/o-nas>.

¹⁸ *Ebooki w formatach MOBI...*

¹⁹ *Ebookpoint – księgarnia internetowa. Znajdź najlepsze ebooki, audiobooki i książki* [online], [dostęp 20 III 2020]. Dostępny w World Wide Web: <https://ebookpoint.pl/#>.

zawsze pod ręką, często podróżujesz i chciałbyś zaoszczędzić miejsce w torbie, plecaku lub walizce – z pewnością dostrzeżesz zalety czytelnika i e-booków²⁰;

- być osobą zdolną odczuwać dyskomfort spowodowany brakiem książki i dostępu do jej treści: „[...] jeśli dopadnie Cię głód czytelniczy, e-książki dostarczymy Ci w kilka chwil od zakupu²¹.”

Za grupę docelową adresatów e-booka uchodzą osoby kształcące się i intensywnie zdobywające wiedzę: „Szczególnie dla studentów lub osób zapracowanych polecane jest zakupienie e-książki chociaż na próbę, aby sprawdzić, jak w łatwy i przystępny sposób można z niej korzystać praktycznie wszędzie²².”

Swoisty profil adresata e-książki uzupełnić należy o dalsze spostrzeżenia. Z analizowanych źródeł płynie bowiem przekaz dotyczący również usług wydawniczych (edytorskich) w technologii e-book. W dobie cyfrowej przed autorami, np. dotąd nieznanymi czy debiutującymi, otworzyły się możliwości realizacji ich prac w formie e-booka i przedstawienia tych produktów szerszej publiczności. Informowano i zachęcano: „U nas możesz opublikować swój tekst, a my zajmiemy się jego dystrybucją. [...] Zyskujesz zatem kompleksowe opracowanie swojej książki²³.”

Odmiana działalności wydawniczej w technologii e-book określana jako *self-publishing* stała się szansą dla tzw. niezależnych autorów. Jak pisano, jeśli „Jesteś self-publisherem, my jedynie twoim dystrybutorem. [...] Nie ingerujemy w twój tekst w żaden sposób²⁴.” Ten rodzaj usługi oferowało więcej firm, które określiły swoje warunki, m.in. Ebookpoint.pl²⁵ czy Rozpisani.pl, „portal i oferta self publishingu [...] projekt Grupy PWN²⁶.”

W ramach usług wydawniczych osobom zainteresowanym przedstawiono ofertę bycia mecenasem edycji e-booka: „Mecenas książki to wydawca książki²⁷.” W portalu chmuraczytania.pl udostępniono również zrealizowane dzięki sponsorom tytuły²⁸.

Usługi wydawnicze wykonywane w technologii e-book okazały się także kanałem marketingowym skierowanym do firm i ich klientów. „Custom publishing to tworzenie publikacji (elektronicznych i drukowanych) dla partnera biznesowego [...]. W pojęciu tym mieszczą się zarówno publikacje trafiające na rynek elektroniczny i wydawniczy [...] jak i publikacje przygotowane specjalnie na potrzeby promocji produktów lub usług Twojego przedsiębiorstwa²⁹.”

²⁰ *Publio.pl – księgarnia internetowa* [online], [dostęp 19 III 2020]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.publio.pl/index.html#>.

²¹ *Ebookpoint – księgarnia internetowa...*

²² *eBooki czyli książki elektroniczne* [online], [dostęp 13 II 2020]. Dostępny w World Wide Web: <https://www.taniak-siazka.pl/ebooki-c-10334.html>.

²³ K. Krzan, *Wydawnictwo* [online], [dostęp 18 III 2020]. Dostępny w World Wide Web: <https://www.e-bookowo.pl/wydawnictwo.html>.

²⁴ *Dla autorów* [online], [dostęp 18 III 2020]. Dostępny w World Wide Web: <https://www.e-bookowo.pl/dla-autorow.html>.

²⁵ *Regulamin świadczenia usług Self Publishingu dla Autorów indywidualnych* [online], [dostęp 20 III 2020]. Dostępny w World Wide Web: <https://ebookpoint.pl/eps/regulamin>.

²⁶ *Kim jesteśmy* [online], [dostęp 16 III 2020]. Dostępny w World Wide Web: www.rozpisani.pl/#kim-jestesmy.

²⁷ *Zostań mecenasem*, <http://chmuraczytania.pl/about.php> [dostęp 13.03.2020].

²⁸ *Sponsorzy* [online], [dostęp 13 III 2020]. Dostępny w World Wide Web: <http://chmuraczytania.pl/sponsors.php>.

²⁹ *Strefa biznesu: ebooki i audiobooki w Twojej firmie* [online], [dostęp 9 IV 2020]. Dostępny w World Wide Web: <https://ebookpoint.pl/strefa-biznesu.phtml>.

Dwa elementy systemu e-booków, mianowicie treść, która otrzymuje specjalną formę wydawniczą oraz urządzenie do odczytu treści cyfrowych zostały również zaprezentowane internautom pod innym kątem. Jako adresata e-booka wskazano bowiem także:

- osobę, która dokonuje podarunku: „Czytnik e-booków to również idealny prezent na Święta, urodziny lub inną okazję. Obdarowany z pewnością chętnie z niego skorzysta i sprawdzi, jak odnajduje się z najnowszą technologią”³⁰;
- firmę, która pośredniczy w podarunkach³¹.

W ten sposób oferta usługowa e-booka została niejako włączona do form (narzędzi) kreowania własnego wizerunku, nie licząc innych pożytków. „Wykonamy dedykowany Twojej firmie [...] ebook [...] w dowolnym formacie. [...] Pokaż swoim klientom, swoim przyjaciołom, swoim bliskim, że cenisz literaturę i cenisz tych, którzy lubią czytać”³².

Prócz powyższego technologia e-book okazała się propozycją dla osób wypożyczających książki. W modelu nawiązującym do usług bibliotecznych: „To biblioteki, instytucje lub firmy, a nie pojedynczy czytelnik opłacają dostęp do zasobów”³³. Kilka firm rozwinęło ofertę dla tej grupy klientów. Np. NASBI, czyli „[...] serwis działający na zasadach tradycyjnej biblioteki, przeniesionej do sieci”³⁴. W słowach skierowanych do użytkownika platformy IBUK Libra zawartych zostało kilka następujących informacji: „Twoja instytucja wykupiła dostęp do wybranego księgozbioru IBUK Libra. Sprawdź, który system logowania jest właściwy, zaloguj się i zacznij korzystać z wirtualnej czytelnicy”³⁵.

Z opisu oferty dla bibliotek firmy Legimi internauta mógł dowiedzieć się m.in.: „W ramach raz uiszczonej przez bibliotekę opłaty jej czytelnicy przez rok mogą czytać e-booki z oferty abonamentowej dla bibliotek udostępnionej przez wydawnictwa”³⁶.

Właściwości i własności

Pytanie o to, co to są e-booki, jak już wspomniano, ma charakter problemowy. Dla użytkownika serwisów, które tu analizujemy, przygotowano pewne wyjaśnienia. I tak dowiedział się on, że ebooki: „Są nazywane również e-książkami, publikacjami elektronicznymi czy książkami elektronicznymi”³⁷. Otrzymał też jednoznaczne (skrót-

³⁰ *eBooki czyli książki...*

³¹ *Nowy kanał marketingowy, O custom publishing* [online], [dostęp 9 IV 2020]. Dostępny w World Wide Web: <http://b2b.helion.pl/o-custom-publishing/>.

³² *Zostań mecenasem...*

³³ *NASBI a nowy model czytelnika?* [online], [dostęp 20 III 2010]. Dostępny w World Wide Web: <https://nasbi.pl/produkt>.

³⁴ *Czytaj, słuchaj, oglądaj, cyfrowa biblioteka internetowa* [online], [dostęp 20 III 2020]. Dostęp w World Wide Web: <https://nasbi.pl/>.

³⁵ *Pomoc libra.ibuk.pl* [online], [dostęp 16 III 2020]. Dostęp w World Wide Web: libra.ibuk.pl/#help.

³⁶ *Ebooki w abonamencie dla bibliotek* [online], [dostęp 18.03.2020]. Dostęp w World Wide Web: <http://biz.legimi.com/pl/dla-bibliotek/>.

³⁷ *Czym są ebooki?* [online], [dostęp 9 IV 2020]. Dostępny w World Wide Web: <https://woblink.com/katalog/ebooki/powiesc-obyczajowa-k80?tag=111>.

towe) i użyteczne wytłumaczenie, że „e-Book to elektroniczna wersja papierowej książki, którą można czytać na różnych platformach programowych i sprzętowych”³⁸.

W zwięzłym tekście bez wchodzenia w szczegóły niejako zestawiono ze sobą drukową i cyfrową formę książki: „E-booki to książki w formie elektronicznej. Zawierają tę samą treść co książki drukowana. Można je odczytać na specjalnie do tego przeznaczonych czytnikach”³⁹.

W innym opisie książki w formie e-booka sięgnięto do utrwalonej w kulturze formy kodeksu, zwracając w ten sposób uwagę odbiorcy cyfrowej edycji na obecność znanych elementów książki (cech morfologii książki): „Ebooki – książki do czytania, treść zapisana jest w postaci pliku komputerowego, przeznaczonego do odczytania na takich urządzeniach jak komputer, e-czytnik, tablet czy telefon komórkowy. Ebooki przypominają tradycyjne książki, ponieważ posiadają okładkę, spis treści czy akapity”⁴⁰.

W obszerniejszym opisie e-booka autor odniósł się m.in. do organizacji i prezentacji tekstu elektronicznego, poruszając również kwestię edycji powszechnie przyjmowanych za alternatywne: „Ebooki to elektroniczne odpowiedniki książek drukowanych. Ich treść jest najczęściej identyczna, a dodatkowo odpowiednio sformatowana, by jak najlepiej prezentowała się na różnych urządzeniach. Są przypadki, gdy wydawca nie dołącza np. wykresów lub ilustracji, ale wtedy taka adnotacja znajduje się w opisie ebooka, a w przypadku beletrystyki problem jest naprawdę marginalny”⁴¹, przecież tak naprawdę liczy się tekst”⁴².

Opracowany i udostępniony w sieci przekaz komunikuje użytkownikom, że e-booki weszły do zwykłej praktyki wydawniczej, obok książek tradycyjnie drukowanych. Oferta, z którą internauta może zapoznać się, korzystając choćby z katalogu e-booków (zob. s. 3), została również przedstawiona opisowo jako:

- różnorodna:
„Ogromny wybór: znajdziesz u nas publikacje czołowych polskich wydawców oraz wydawnictw niszowych (w ich ofercie można znaleźć prawdziwe literackie perełki). Każdego dnia w sklepie pojawiają się nowe tytuły”⁴³;
- popularna i elitarna, odpowiednia dla osób o różnych zainteresowaniach:
„[...] znajdziesz eBooki bestsellerowych powieści wszystkich gatunków, poradniki, podręczniki akademickie, książki specjalistyczne i wiele innych. [...] Szeroki wybór e-booków to szansa dla osób, zainteresowanych niszowymi pozycjami, które często są trudno dostępne stacjonarnie”⁴⁴.

Prócz tego, jak charakteryzowano, cyfrowa oferta mieści w sobie zarówno e-booki-treści, jak i e-booki-czytniki. Ewentualnym nabywcom i czytelnikom przed-

³⁸ *Informacje podstawowe* [online], [dostęp 20 III 2020]. Dostępny w World Wide Web: https://ebookpoint.pl/ebooki_przewodnik_podstawowe.shtml#podstawowe_1.

³⁹ *Ebooki* [online], [dostęp 13 III 2020]. Dostępny w World Wide Web: <https://virtualo.pl/ebooki/>.

⁴⁰ *Ebooki i audiobooki – najważniejsze informacje* [online], [dostęp 16 III 2020]. Dostępny w World Wide Web: ksiegarnia.pwn.pl/publikacje-elektroniczne#oprogramowanie.

⁴¹ Z punktu widzenia bibliologa cytowaną wypowiedź uznać należy za niewłaściwe uproszczenie. Temat roli ilustracji w książce zob. m.in. J. Wiercińska, *Sztuka i książki*, Warszawa 1986.

⁴² A. Wasilewski, *Ebooki dla początkujących, czyli jak zacząć przygodę z elektronicznymi książkami* [online], [dostęp 18 III 2020]. Dostępny w World Wide Web: <https://www.legimi.pl/blog/2019/12/ebooki-dla-poczatkujacych-czyli-jak-zaczac-przygode-z-elektronicznymi-ksiazkami/>.

⁴³ *Co nas wyróżnia* [online], [dostęp 13 III 2020]. Dostępny w World Wide Web: <https://virtualo.pl/o-nas/>.

⁴⁴ *eBooki czyli książki...*

stawiono pewne propozycje, które mogłyby być pomocne w wyborze tytułu dla siebie lub dla innych, takie jak np. opinie czytelników, blogi czytelnicze, newsletter (zob. s. 144).

W treści analizowanego przekazu WoE-B znalazły się wiadomości dotyczące atrybutów produktu elektronicznego. Jak pisano, „Przy zakupie produktu elektronicznego ważnymi parametrami są format oraz sposób jego zabezpieczenia. Są one podane na karcie produktu”⁴⁵. Firmy zajmujące się sprzedażą i innymi sposobami rozpowszechniania e-booków poświęciły obu tym kwestiom – formatom i zabezpieczeniom – swoje uwagi, porady, zalecenia. Na uwagę zasługują aspekty dotyczące:

- rozpowszechnienia formatu (standardu), np. .PDF to format pliku stosowany powszechnie (firma Adobe), .Mobi – format pliku dla użytkowników e-czytnika Kindle (Mobipocket);
- postaci/ formy tekstu zapisanego w danym formacie w przyrównaniu do książki papierowej, np. książki w formacie .PDF naśladują książkę papierową, zachowują układ książki papierowej;
- zalet stosowania poszczególnych formatów, np. .PDF to format polecany dla użytkowników laptopów oraz komputerów stacjonarnych, .ePub – dla użytkowników e-czytnika, smartfona (czyli urządzeń o małych ekranach) jako format, który daje możliwość dopasowania wyświetlanego tekstu do preferencji odbiorcy.

W analizowanych serwisach internautom przekazano niezbędne wiadomości, ogólne i szczegółowe, odnoszące się do praktykowanych sposobów zabezpieczenia plików przed nielegalnym kopiowaniem. Wiadomości ogólne uwzględniły m.in.:

- rodzaje zabezpieczenia (z dalszym wyjaśnieniem), np. DRM to system służący do zabezpieczania plików elektronicznych stworzony przez firmę Adobe System; Waterman (znak wodny): zaszyfrowana informacja o użytkowniku, który zakupił produkt;
- wskazówki odnośnie do otwierania zabezpieczonych plików, np. w celu otwarcia plików zabezpieczonych Adobe DRM potrzeba zainstalować na komputerze użytkownika program Adobe Digital Editions, z kolei w celu otwarcia plików zabezpieczonych Watermarkiem nie jest potrzebne ani konto Adobe ID, ani autoryzacja urządzenia.

Szczegółowo informowano o własnych zabezpieczeniach plików cyfrowych, np. „[...] publikacje zabezpieczone są autorskim systemem polegającym na wdrutowaniu informacji o kupującym na każdej stronie zamówionego e-booka. [...]”⁴⁶. Podano także podstawowe informacje dotyczące tematu praw autorskich oraz wyjaśniono „politykę” firmy w danym względzie: np. „Produkty cyfrowe są zasadniczo chronione przed nielegalnym kopiowaniem i rozpowszechnianiem. Naruszając system zabezpieczeń, użytkownik dopuszcza się złamania Ustawy o prawie autorskim [...] W naszym serwisie e-publicacje zabezpieczane (oznaczane) są znakiem wodnym (watermarking transakcyjny). [...] Jest to rozwiązanie wygodne

⁴⁵ *Pierwszy raz z plikami elektronicznymi* [online], [dostęp 20 III 2020]. Dostępny w World Wide Web: <https://www.taniaksiążka.pl/pierwszy-raz-z-plikami-elektronicznymi-a-130.html>.

⁴⁶ *Regulamin* [online], [dostęp 18 III 2020]. Dostępny w World Wide Web: <https://www.e-bookowo.pl/regulamin.html>.

dla klientów i przez nich preferowane z uwagi na brak konieczności stosowania specjalnych programów do odczytywania zakupionych plików⁴⁷.

Wymogi

Korzystanie z e-booków wiąże się z pewnymi uwarunkowaniami. Istnieje grupa warunków o charakterze wymagań technologicznych, które są specyficzne dla produktów cyfrowych. Inna grupa czynników mająca wpływ na korzystanie z e-booków ściśle łączy się z kompetencjami współczesnego człowieka, które w piśmiennictwie nazywane są zbiorowym określeniem „medialnych, informacyjnych i cyfrowych”⁴⁸. Jeszcze inne warunki użytkowania e-booków wynikają z obowiązującego prawa. W analizowanych serwisach zasady przyjęte przez firmy zostały opisane w *Regulaminach* korzystania⁴⁹.

Jako warunek wstępny włączenia się osób do korzystania z e-booków potrzebne jest pewne zaawansowanie w kulturze cyfrowej jako takiej. Dotyczy to m.in. korzystania z usług poczty elektronicznej, a zwłaszcza bankowości elektronicznej (przelewy internetowe, karty kredytowe, karty płatnicze), gdyż transakcje zakupu i pobierania plików (treści) realizowane są wirtualnie. Prócz tego przyszły użytkownik e-booka jest obowiązany wykonać określone czynności, takie jak: założenie konta w serwisie (sklepie internetowym), logowanie do tego konta (gdyż nie może on kupić sobie książki bezimiennie), używanie w serwisie zakładek (zwykle jako „moja biblioteka”/ „półka”, gdyż zakupione treści cyfrowe są dostarczane wirtualnie): „E-książki (e-booki i audiobooki) zakupione u nas znajdują się na wirtualnej półce przypisanej do użytkownika. Można je pobrać (w wersji Epub i Mobi lub pdf) lub czytać i słuchać bezpośrednio z aplikacji Woblink dostępnej na urządzenia z systemem Android lub iOS”⁵⁰.

Powinno się dodać, że wprowadzony już został tryb możliwości zakupu e-booka bez konieczności posiadania konta: „Wystarczy, że w ścieżce zakupowej wybierzemy opcję «Nie mam konta i nie chcę się rejestrować» i w kolejnym kroku podamy swój adres e-mail (jest on niezbędny do wysłania linku do pobrania e-publicacji”⁵¹.

Internauta powinien przyjąć do wiadomości, że zakupione przez niego pliki będą przechowywane przez kogoś innego: „Zakupione książki przechowywane są na naszych serwerach. Zawsze masz do nich dostęp z Mojej Biblioteki – z każdego

⁴⁷ *Jak czytać pliki ebooków i e-prasy* [online], [dostęp 9 IV 2020]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.publio.pl/pomoc.html>.

⁴⁸ Zob. np. *Katalog kompetencji medialnych informacyjnych i cyfrowych 2014*, Warszawa 2014 [online], [dostęp 16 III 2020]. Dostępny w World Wide Web: katalog.edukacjamedialna.edu.pl/; zob. też *Model edukacji medialnej, informacyjnej i cyfrowej (MEMIC)*, red. A. Pacewicz, G. Ptaszek, Kraków–Warszawa, 2019 [online], [dostęp 16 III 2020]. Dostępny w World Wide Web: academia.edu/40148350/.

⁴⁹ Np. *Warunki i zasady sprzedaży w sklepie internetowym Virtualo.pl* [online], [dostęp 16 III 2020]. Dostępny w World Wide Web: virtualo.pl/regulamin-zakupow/; *Regulamin świadczenia usług drogą elektroniczną – zasady korzystania z serwisu IBUK Libra w ramach dostępow zakupionych przez instytucję* [online], [dostęp 18 III 2020]. Dostępny w World Wide Web: libra.ibuk.pl/#terms; *Regulamin* [online], [dostęp 18 III 2020]. Dostępny w World Wide Web: e-bookowo.pl/regulamin.html.

⁵⁰ *Ebooki w formatach MOBI...*

⁵¹ *Jak kupować bez rejestracji* [online], [dostęp 1 V 2020]. Dostępny w World Wide Web: http://www.publio.pl/pomoc.html#Jak_kupowac_bez_rejestracji.

miejsca na świecie przez 24 godziny na dobę, 7 dni w tygodniu⁵². Powinien także godzić się na to, że płacąc za e-booka, kupuje w gruncie rzeczy dostęp: „W ofercie Księgarni Internetowej PWN w dziale Ebooki znajdują się również aplikacje i programy komputerowe, dostępne na stronach bądź serwerach wydawcy. Oznacza to, że Klient kupuje nie tyle konkretny produkt czy treść w wersji cyfrowej (jak w przypadku innych Ebooków), ale dostęp do aplikacji bądź programu”⁵³.

W przypadku chęci wypożyczenia e-booków powinno się umieć – przykładowo – powiązać kod PIN z kontem myIBUK lub dokonać synchronizacji: „Kod PIN wiąże konto indywidualne z zasobami wykupionymi przez instytucję”⁵⁴. „Synchronizacja pozwala na [...] czytanie pobranych w abonamencie i zakupionych książek na różnych urządzeniach. [...] ma również służyć sprawdzeniu stanu abonamentu”⁵⁵.

Dodatkowo należy dowiedzieć się, czy w modelu dostępu do treści przez bibliotekę lub inną instytucję pośredniczącą – można czy nie można – pobierać publikacje na swój dysk, można czy nie można drukować lub kopiować. Przydałoby się również zaznajomić z funkcjonalnościami dostępnymi po wykupieniu dostępu, czyli poza abonamentem.

Pomijając wymienione punkty, użytkownik e-booka nie powinien zapominać, że nieomal każde uprawnienie zostało zapisane w regulaminach poszczególnych firm, np. „Nabywca e-booka ma prawo do przechowywania go na twardym dysku swojego komputera oraz innych nośnikach [elektronicznych – S.K.-K.]. Nabywca może utwór wydrukować, ale tylko na własne potrzeby”⁵⁶.

Ponieważ korzystanie z książki w formie e-booka wymaga od odbiorcy użycia urządzenia do odczytu zapisanej cyfrowo treści, na zawartość WoE-B złożyły się również wiadomości z tego zakresu, np. „Na początek wystarczy smartfon lub tablet, czyli szczególnie w tym pierwszym przypadku urządzenie powszechnie stosowane, a do tego odpowiednia aplikacja do pobierania, czytania i zarządzania wirtualną biblioteką ebooków. [...] Oczywiście najlepszym urządzeniem do czytania ebooków są dedykowane czytniki [...]”⁵⁷.

Potencjalny czytelnik otrzymał od autorów serwisów pewien zasób informacji dotyczących popularności czytników, np. „Najpopularniejsze w Polsce czytniki to Kindle, PocketBook oraz KOBO”⁵⁸. Autorzy przedstawili też opinie o cechach wiodących czytników, np. „[...] do czytania e-booków świetnie sprawdzają się zarówno czytniki wyposażone w technologię e-ink (takie jak np. Kindle, PocketBook czy inkBook), jak i urządzenia mobilne: smartfony i tablety”⁵⁹.

Użytkownikom udostępniono praktyczną wiedzę w zakresie używania / obsługi e-booków, m.in. w odniesieniu do:

- otwierania i czytania e-booków w danym formacie:

⁵² *Co nas...*

⁵³ *Ebooki i audiobooki...*

⁵⁴ *Czy jest możliwy domowy dostęp do IBUK Libra?* [online], [dostęp 16 III 2020]. Dostępny w World Wide Web: libra.ibuk.pl/#faq.

⁵⁵ *Na czym polega synchronizacja?* [online], [dostęp 18 III 2020]. Dostępny w World Wide Web: <https://support.legimi.com/hc/pl/articles/360001611878-Na-czym-polega-synchronizacja->.

⁵⁶ *Regulamin* [online], [dostęp 18 III 2020]. Dostępny w World Wide Web: <https://www.e-bookowo.pl/regulamin.html>.

⁵⁷ A. Wasilewski, op. cit.

⁵⁸ *Publio.pl- księgarnia...*

⁵⁹ *Ebooki w formatach MOBI...*

np. „E-book w formacie Mobi można pobrać przede wszystkim na czytnik Kindle. Czytanie książek w formacie Mobi na innych urządzeniach elektronicznych [...] jest możliwe pod warunkiem, że zostaną one wyposażone w odpowiednie oprogramowanie, np. Kindle for PC, Mobi Pocket Reader, Calibre itp.”⁶⁰;

- otwierania i czytania e-booków na urządzeniach mobilnych (smartfonie, tablecie);
w tym celu, wyjaśniono, „[...] niezbędne jest zainstalowanie darmowej aplikacji: na system iOS: Publio, iBooks, Bluefire Reader, Google Książki; na system Android: Publio, Aldiko, Bluefire Reader, Google Książki”⁶¹;
- uruchomienia i obsługi plików udostępnionych w trybie abonamentu, np. „Aby korzystać z ebooków i audiobooków w ramach abonamentu należy zainstalować aplikację Legimi”⁶²; „Legimi na Kindle działa inaczej niż na innych urządzeniach. [...] aplikacj[ę] Legimi na Kindle [...] instalujemy na naszym komputerze z Windows lub Mac OS”⁶³;
- dalszych ułatwień dla nabywcy e-booka, np. „Istnieje [...] możliwość zakupienia książek w Legimi poza abonamentem. Wówczas książki nie są już wypożyczane, tylko kupowane tak jak w każdej księgarni. Jeśli książka została zakupiona, to możemy przesłać ją na swój czytnik za pomocą usługi SEND-TO-KINDLE”⁶⁴.

Związły przekaz mógł stawać się przystępny dla tych, którzy obcują z technologią przynajmniej w granicach korzystania i posługiwania się urządzeniami różnego typu.

W świetle tego, co napisano powyżej, należy powrócić do wątku kompetencji adresata e-booków, tj. nabywcy i czytelnika. W takim przypadku jako użytkownik usług sieci Internet, powinien on również umieć korzystać z programów i aplikacji (pobierać, instalować), zapoznać się z wiedzą dotyczącą licencji i praw autorskich (dowiedzieć się m.in. tego, ile razy może być pobierany zakupiony plik, na ilu urządzeniach odtwarzany). W treści WoE-B znalazły się niezbędne wyjaśnienia kilku kwestii, np.:

- na temat korzystania z plików zabezpieczonych Adobe DRM:
„Pamiętaj. Jeden czytnik może być przypisany do jednego konta Adobe ID, a jedno konto może posiadać przypisanych 6 czytników (+1 za każdy rok posiadania Adobe ID)”⁶⁵.

⁶⁰ *Formaty e-publikacji* [online], [dostęp 9 IV 2020]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.publio.pl/pomoc.html>.

⁶¹ *Jak czytać pliki ebooków i e-prasy (zabezpieczone znakiem wodnym)?* [online], [dostęp 9 IV 2020]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.publio.pl/pomoc.html>.

⁶² *Na jakich urządzeniach i systemach operacyjnych działa abonament Legimi?* [online], [dostęp 18 III 2020]. Dostępny w World Wide Web: <https://support.legimi.com/hc/pl/articles/360001608938-Na-jakich-urzadzeniach-i-systemach-operacyjnych-dziala-abonament-Legimi->.

⁶³ *Jak korzystać z abonamentu Legimi na czytniku Kindle?* [online], [dostęp 18 III 2020]. Dostępny w World Wide Web: <https://support.legimi.com/hc/pl/articles/360001585078-Jak-korzystac-z-abonamentu-Legimi-na-czytniku-Kindle->.

⁶⁴ *Czy z Legimi mogę korzystać na Kindle?* [online], [dostęp 18 III 2020]. Dostępny w World Wide Web: <https://support.legimi.com/hc/pl/articles/360001586178-Czy-z-Legimi-moge-korzystac-na-Kindle->.

⁶⁵ *FAQ – najczęściej zadawane pytania* [online], [dostęp 13 II 2020]. Dostępny w World Wide Web: <https://www.taniaksiążka.pl/faq-najczesciej-zadawane-pytania-a-131.html>.

- „Pliki zabezpieczone DRM – można pobrać dowolną liczbę razy [...] Należy pamiętać o rejestracji każdego kolejnego urządzenia”⁶⁶;
- na temat korzystania z plików zabezpieczonych znakiem wodnym: „Pliki zabezpieczone Watermarkiem – można otworzyć na dowolnej liczbie urządzeń, ale można je pobrać tylko 10 razy”⁶⁷;
- na temat innych plików: „Pliki niezabezpieczone – można je pobrać tylko 10 razy. Za to można swobodnie przenosić je na inne nośniki, bez obaw o koniec licencji. Dodatkowo zakupiony produkt nie jest ograniczony do aplikacji Adobe Digital Editions (PDF można otworzyć np. w Adobe Reader, a EPUB w Calibri)”⁶⁸.

Sformułowano również rodzaj normy odpowiedzialnego zachowania się użytkownika e-booka: „Pamiętaj, że kupując u nas, wspierasz legalne czytelnictwo, autorów i wydawców [...]. Razem dbajmy o literaturę, wspólnie tworząc rynek książki”⁶⁹; „Czytając legalnie, wspierasz autorów i doceniasz ich pracę”⁷⁰.

Wyższość (przewagi)

Nadawca informacji zauważył niezupełną akceptację cyfrowej formy książki przez odbiorców: „Książka elektroniczna z pewnością może nie przypaść do gustu każdemu [...]”⁷¹. Dlatego też badając zakres wiedzy o e-bookach rozpowszechnionej w serwisach www, zwracamy specjalną uwagę na przekaz, w którym pokazano pewne przewagi e-booków nad książką tradycyjną (kodeksową, drukową).

Jak już wspomniano, e-book był przedstawiony (oswojony) jako alternatywna forma książki. Odniesienie do tradycyjnej postaci książki posłużyło m.in. do zaznaczenia wyższości edycji w technologii e-book: „Tradycjonaliści, którzy uwielbiają zapach wersji papierowej, muszą jednak przyznać, że e-book posiada wiele cennych zalet”⁷².

Z treści WoE-B wynika, że e-booki uzyskują przewagę nad książkami drukowanymi pod kilkoma względami. Wskazuje się na zalety rodzajowe formy e-booka, jak choćby to, że są poręczne, lekkie, przenośne, „są wiecznie zadbane” w sensie braku obaw np. o zabrudzenie⁷³, są też odporne na działanie warunków atmosferycznych w tym znaczeniu, że: „Słońce nie odbija się na ich ekranie, który został zaprojektowany w specjalny sposób tak, aby podczas czytania nawet najbardziej wymagające oczy nie męczyły się”⁷⁴.

Kilka dalszych spostrzeżeń zwiększyło listę zalet systemu e-booka jako produktu mobilnego i praktycznego w użyciu: „Aby w pełni wykorzystać wszystkie

⁶⁶ *Ebooki i Audiobooki...*

⁶⁷ *Ibidem.*

⁶⁸ *Ibidem.*

⁶⁹ *Ebookpoint – księgarnia internetowa. Znajdź najlepsze ebooki, audiobooki i książki* [online], [dostęp 20 III 2020]. Dostępny w World Wide Web: <https://ebookpoint.pl/#>.

⁷⁰ *Nie chomikuj, czytaj legalnie!* [online], [dostęp 9 IV 2020]. Dostępny w World Wide Web: <https://virtualo.pl/>.

⁷¹ *eBooki czyli książki...*

⁷² *Ibidem.*

⁷³ Zob. obszerny tekst *Co to jest ebook* [online], [dostęp 9 IV 2020]. Dostępny w World Wide Web: <https://virtualo.pl/blog/co-jest-ebook-zalety-i-wady-ksiazek-elektronicznych-w142/>.

⁷⁴ *eBooki czyli książki...*

zalety ebooków, najlepiej czytać je na czytniku z technologią Elnk. Jego ekran wygląda jak kartka papieru i nie męczy oczu. Waży niewiele, a czas działania na baterii to średnio 6–8 tygodni⁷⁵.

Zaakcentowano komfort cyfrowego czytania: „Jeśli cenisz sobie wygodę czytania, chcesz mieć możliwość powiększenia lub zmiany czcionki, z pewnością nie będziesz zawiedziony⁷⁶”.

Przewagi e-booków uwzględniły też odniesienie do ceny książki, jak bowiem zauważono: „[...] eBooki są z reguły tańsze od papierowych wydań [...]”⁷⁷.

Zalety korzystania z e-booków pod względem ekonomicznym przedstawiono jego adresatom na kilka sposobów. Np. deklarując niską cenę⁷⁸, sprzedaż promocyjną („zarówno znanych bestsellerowych tytułów, jak i nowości”), abonamentową („płaci się raz na miesiąc i korzysta tyle, ile dusza zapragnie⁷⁹”; pakiety z limitem stron), a ponadto oferując kody i kupony rabatowe⁸⁰ czy „promocję dnia”, czyli e-book w określonej cenie⁸¹. Cena usługi wykonania e-booka przedstawiona została opisowo i porównawczo, jak czytamy: „Zapłacisz mniej niż za link sponsorowany w Google i mniej niż za jakąkolwiek inną formę reklamy⁸²”.

Praktyką stało się udostępnienie fragmentów e-booków do przeczytania nieodpłatnie. „Darmowy e-book” stał się wręcz propozycją do stopniowego wchodzenia nabywcy w świat cyfrowej książki.

Należy zauważyć, że przekaz dotyczący e-booków, jaki płynie do internauty z analizowanych stron www, wpisuje się w model współczesnego życia, w którym kultura cyfrowa zajęła już swoje miejsce (zob. s. 144). Według woli wydawcy: „Nie wydajemy książek w tradycyjnej formie, ponieważ wierzymy w przyszłość Internetu i nowych mediów⁸³. Internauci dowiedzieli się, że czytelnicy e-booków tworzą „największ[a] społeczność e-czytelników na Facebooku⁸⁴. Prócz tego powiedziano im, że nowoczesnością nacechowany jest nie tylko produkt główny, czyli e-book, ale także punkt / miejsce sprzedaży, czyli – w rzeczy samej – „nowoczesna księgarnia internetowa⁸⁵”.

W parze z cechą nowoczesności wystąpił komunikat o profesjonalizmie i specjalizacji, czyli odpowiednio wysokim stopniu znawstwa redaktorów i sprzedawców działających wirtualnie. Jak napisano: użytkownikom oferuje się „profesjonalnie przygotowane e-booki⁸⁶”. W opisie usługi handlu e-bookami atutem do wykorzystania stała się szybkość realizacji zlecenia. Prócz tego jeszcze personalizacja

⁷⁵ *Publio.pl – księgarnia...*

⁷⁶ *Ibidem.*

⁷⁷ *eBooki czyli książki...*

⁷⁸ *Kupuj najtaniej, wybieraj spośród szerokiej oferty* [online], [dostęp 13 III 2020]. Dostępny w World Wide Web: <https://virtualo.pl/>.

⁷⁹ A. Wasilewski, op. cit.

⁸⁰ *Kody rabatowe na eBooki i Audiobooki* [online], [dostęp 9 IV 2020]. Dostępny w World Wide Web: <https://woblink.com/pl/kody/>; *W Woblinku każda dycha wraca jak bumerang*, <https://woblink.com/pl/bumerang> [dostęp 9.04.2020].

⁸¹ *Ebookpoint – księgarnia internetowa. Znajdź najlepsze ebooki, audiobooki i książki* [online], [dostęp 20 III 2020]. Dostępny w World Wide Web: <https://ebookpoint.pl/#>.

⁸² *Zostań...*

⁸³ K. Krzan, op. cit.

⁸⁴ *O nas...*

⁸⁵ *Księgarnia Virtualo.pl – czytaj nowocześnie!* [online], [dostęp 13 III 2020]. Dostępny w World Wide Web: <https://virtualo.pl/>.

⁸⁶ *Co nas...*

usługi w reakcji na indywidualne potrzeby: „Usłyszałeś gdzieś o ciekawej książce? Przeczytałeś właśnie zachęcającą recenzję? Księgarnie są już pozamykane, a Ty pilnie potrzebujesz danej publikacji? W każdej z tych sytuacji, ebook znajdzie się błyskawicznie na Twoim komputerze (tablecie lub komórce). Nie tracąc czasu, możesz od razu przystąpić do lektury”⁸⁷.

Dla grupy adresatów zainteresowanych publikacją własnego e-booka (dla autorów e-booków) mocną stroną może być rozległość rozpowszechnienia informacji o e-książce i jej samej, czyli zasięg odbioru, oddziaływania, popularności. Edytor napisał: „Wydadź się w formie elektronicznej, zyskując nieograniczone możliwości zbytu Twojej publikacji”⁸⁸.

Pewne przewagi e-booków przedstawione zostały w kontekście ekologii jako aktualnego trendu współczesnego świata w podejściu do naturalnego środowiska człowieka: „Książki elektroniczne nie posiadają tradycyjnych nośników (papier, CD, DVD itp.). Czytając ebooki, dbasz o środowisko”⁸⁹.

Podsumowanie

Teksty obecne w serwisach wyspecjalizowanych w rozpowszechnianiu e-książki złożyły się na *Wiedzę o e-Bookach* (według stanu z pierwszego kwartału 2020 r.). Przyjęta metoda badania zawartości WoE-B pozwoliła ocenić ten materiał jako istotne źródło, które niewątpliwie należy brać pod uwagę jako rodzaj wkładu w formowanie kultury książki cyfrowej w społeczeństwie.

Z przeprowadzonego badania wynika, że celowy przekaz uwzględnił określone treści merytoryczne oraz informacje praktyczne opisujące sposób pozyskania i korzystania z e-booków. Należy dostrzec trojakie ukierunkowanie kształtowania kultury e-booków: 1) zastosowania technologii e-book, 2) używanie produktów technologii e-book, 3) walory technologii e-book.

Analizowana zawartość wskazanych źródeł omawia e-booki w następujących odmianach / zastosowaniach: 1) produkt gotowy – jako forma książki zrealizowana jedynie cyfrowo lub jako bliźniacza forma cyfrowa książki drukowanej – włączony do dystrybucji (sprzedaż, wypożyczenie, dostęp nieodpłatny), 2) produkt, który jest sporządzany celowo z własnej inicjatywy autora treści na jego użytek prywatny lub przeznaczony również do włączenia takiego e-booka do dystrybucji, 3) produkt realizowany na zamówienie zleceniodawcy jako rodzaj usługi z palety dostępnych usług cyfrowych.

W kontekście wysokiej jakości czytania cyfrowego do zakresu kultury e-booków włączony został również specyficzny zespół („dwójka”), mianowicie specjalistyczne urządzenie i jego użytkownik posiadający umiejętności w zakresie korzystania z funkcji, w które urządzenie zostało wyposażone.

Na podstawie treści poświęconych e-bookom w przeanalizowanych serwisach internetowych można zobaczyć obraz kultury dostępnej i osiągalnej, która

⁸⁷ Ibidem.

⁸⁸ *Dla autorów* [online], [dostęp 18 III 2020]. Dostępny w World Wide Web: <https://www.e-bookowo.pl/dla-autorow.html>.

⁸⁹ *Co nas...*

jest adresowana do każdego, kto: 1) ma określone doświadczenie czytelnika, 2) jest otwarty na aktualne wytwory/ narzędzia technologii, 3) chce uczestniczyć w kulturze cyfrowej zgodnie z duchem czasu. Równocześnie istnieje pewna liczba warunków wstępnych nieznanymi wcześniej, które należy spełnić celem włączenia się do tej kultury.

W świetle przekazu internetowego firm funkcjonujących na rynku książki kultura e-booka włącza osoby w węższy krąg, a przede wszystkim tych, którzy odnajdują się w jakimś stopniu w kulturze cyfrowej.

Fakt, że w 2019 r. nośnikiem badanego przekazu stało się medium dostępne w Polsce na poziomie nieco poniżej 90 procent (infrastruktura, mobilny Internet)⁹⁰ oraz że regularnie (co najmniej raz w tygodniu) korzystało z Internetu blisko 80% osób w wieku 16–74 lata⁹¹ i nieomal 100% uczniów i studentów – unaocznia jak rozległe jest środowisko uczestników kultury cyfrowej, które odkrywa dla siebie kulturę e-booków⁹².

Bibliografia

„Co nas wyróżnia.” Dostęp Marzec 13, 2020. <https://virtualo.pl/o-nas/>.

„Co to jest ebook.” Dostęp Kwiecień 9, 2020. <https://virtualo.pl/blog/co-jest-ebook-zalety-i-wady-ksiazek-elektronicznych-w142/>.

„Czy jest możliwy domowy dostęp do IBUK Libra?” Dostęp Marzec 16, 2020. libra.ibuk.pl/#faq.

„Czy z Legimi mogę korzystać na Kindle?” Dostęp Marzec 18, 2020. <https://support.legimi.com/hc/pl/articles/360001586178-Czy-z-Legimi-mogę-korzystac-na-Kindle->.

„Czym są ebooki?” Dostęp Kwiecień 9, 2020. <https://woblink.com/katalog/ebooki/powiesc-obyczajowa-k80?tag=111>.

„Czytaj, słucha, oglądaj, cyfrowa biblioteka internetowa.” Dostęp Marzec 20, 2020. <https://nasbi.pl/>.

„Dla autorów.” Dostęp Marzec 18, 2020. <https://www.e-bookowo.pl/dla-autorow.html>.

Duguid, Paul. 2013. „Materia ma znaczenie: przeszłość i futurologia książki.” W *Przyszłość książki*, red. G. Nunberg, tłum. J. Rzepa, A. Szatkowska, 89–130. Warszawa: Biblioteka Analiz.

NN. b.d. „E-book.” W *Słownik języka polskiego*. Dostęp Marzec 18, 2020. <https://sjp.pwn.pl/szukaj/e-book.html>.

„eBooki czyli książki elektroniczne.” Dostęp Luty 13, 2020. <https://www.taniaksiazka.pl/ebooki-c-10334.html>.

„Ebooki i Audiobooki – najważniejsze informacje.” Dostęp Marzec 16, 2020. ksiegarnia.pwn.pl/publikacje-elektroniczne#oprogramowanie.

⁹⁰ W 2019 r. dostęp do Internetu w domu miało 86,7% gospodarstw domowych, dostęp szerokopasmowy 83,3%. Zob. *Spółeczeństwo informacyjne w Polsce. Wyniki badań statystycznych z lat 2015–2019*, Warszawa–Szczecin 2019, s. 150–154 [online], [dostęp 13 III 2020]. Dostępny w World Wide Web <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/>.

⁹¹ Odpowiednio: 78,3% (osoby w wieku 16–74) i 99,6% (uczniowie i studenci). Ibidem, s. 158–160.

⁹² W świetle raportu Biblioteki Narodowej „e-booki czytało w 2017 roku 6% respondentów, a odsetek ten waha się w granicach błędu statystycznego od 2012 roku [...]”. Zob. *Stan czytelnictwa...*, s. 24.

„Ebooki w abonamencie dla bibliotek.” Dostęp Marzec 18, 2020. <http://biz.legimi.com/pl/dla-bibliotek/>.

„Ebooki w formatach MOBI, Epub, Kindle, PDF – księgarnia internetowa Woblink.” Dostęp Marzec 11, 2020. <https://woblink.com/>.

„Ebooki.” Dostęp Marzec 13, 2020. <https://virtualo.pl/ebooki/>.

„Ebookpoint – księgarnia internetowa. Znajdź najlepsze ebooki, audiobooki i książki.” Dostęp Marzec 20, 2020. <https://ebookpoint.pl/#>.

„FAQ – najczęściej zadawane pytania.” Dostęp Luty 13, 2020. <https://www.taniaksiążka.pl/faq-najczesciej-zadawane-pytania-a-131.html>.

„Formaty e-publikacji.” Dostęp Kwiecień 9, 2020. <http://www.publio.pl/pomoc.html>.

Harari, Yuval Noah. 2018. *21 lekcji na XXI wiek*, tłum. M. Romanek. Kraków: Wydawnictwo Literackie.

Herden, Elżbieta. Jabłońska-Stefanowicz, Ewa. 2016. „Zasoby informacyjne Biblioteki Narodowej jako źródła do badań rynku książki elektronicznej w Polsce.” *Roczniki Biblioteczne* 60: 285–297.

„Informacje podstawowe.” Dostęp Marzec 20, 2020. https://ebookpoint.pl/ebooki_przewodnik_podstawowe.shtml#podstawowe_1.

NN. 2020. „ISBN history.” W *ISBN*. Dostęp Marzec 16, 2020. https://www.isbn.org/ISBN_history.

„Jak czytać pliki ebooków i e-prasy (zabezpieczone znakiem wodnym)?” Dostęp Kwiecień 9, 2020. <http://www.publio.pl/pomoc.html>.

„Jak korzystać z abonamentu Legimi na czytniku Kindle?” Dostęp Marzec 18, 2020. <https://support.legimi.com/hc/pl/articles/360001585078-Jak-korzystac-z-abonamentu-Legimi-na-czytniku-Kindle->.

„Jak kupować bez rejestracji.” Dostęp Maj 1, 2020. http://www.publio.pl/pomoc.html#Jak_kupowac_bez_rejestracji.

„Katalog kompetencji medialnych informacyjnych i cyfrowych 2014. Warszawa: Fundacja Nowoczesna Polska.” Dostęp 2020 Marzec 16, 2020. <http://katalog.edukacjamedialna.edu.pl/>.

„Katalog.” Dostęp Marzec 13, 2020. <http://chmuraczytania.pl/catalog.php>.

„Kim jesteśmy.” Dostęp Marzec 13, 2020. <https://Virtualo.pl/-o-nas/>.

„Kim jesteśmy.” Dostęp Marzec 16, 2020. www.rozpisani.pl/#kim-jestesmy.

„Kody rabatowe na Ebooki i Audiobooki.” Dostęp Kwiecień 9, 2020. <https://woblink.com/pl/kody>.

Kotuła, Sebastian. 2017. „Ewolucja kultury książki.” W *Czytelnicy – zasoby informacji i wiedzy. Tradycja i przemiany w czasach kultury cyfrowej*, red. A. Dymmel, S. Kotuła, 15–28. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie Skłodowskiej.

Krzan Katarzyna. „Wydawnictwo.” Dostęp Marzec 18, 2020. <https://www.e-bookowo.pl/wydawnictwo.html>.

„Księgarnia Virtualo.pl – czytaj nowocześnie!” Dostęp Marzec 13, 2020. <https://virtualo.pl/>.

„Kupuj najtaniej, wybieraj spośród szerokiej oferty.” Dostęp Marzec 13, 2020. <https://virtualo.pl/>.

Migoń, Krzysztof. 2003. „Program dla bibliologii i potrzeba dla studiów bibliotekoznawczych.” W *Nauka o książce, bibliotece i informacji we współczesnym świecie*, red. M. Banacka, 11–17. Warszawa: Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich.

Migoń, Krzysztof. 2011. „«Kultura książki» – wyrażenie potoczne, kategoria badawcza, czy specjalność naukowa.” W *Ludzie i książki*, red. E. Andrysiak, 47–57. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.

„Model edukacji medialnej, informacyjnej i cyfrowej (MEMIC).” Red. A. Paćwicz, G. Ptaszek. Kraków–Warszawa: Centrum Edukacji Obywatelskiej. Dostęp 2020 Marzec 16, 2020. <https://www.academia.edu/40148350/>.

„Na czym polega synchronizacja?” Dostęp Marzec 18, 2020. <https://support.legimi.com/hc/pl/articles/360001611878-Na-czym-polega-synchronizacja->.

„Na jakich urządzeniach i systemach operacyjnych działa abonament Legimi?” Dostęp Marzec 18, 2020. [https://support.legimi.com/hc/pl/articles/360001608938-Na-jakich-urządzeniach-i-systemach-operacyjnych-działa-abonament-Legimi-](https://support.legimi.com/hc/pl/articles/360001608938-Na-jakich-urzadzeniach-i-systemach-operacyjnych-dziala-abonament-Legimi-).

„NASBI a nowy model czytelnika?” Dostęp Marzec 20, 2020. <https://nasbi.pl/produkt>.

„Nie chomikuj, czytaj legalnie!” Dostęp Kwiecień 9, 2020. <https://virtualo.pl/>.

„Nowy kanał marketingowy. O custom publishing.” Dostęp Kwiecień 9, 2020. <http://b2b.helion.pl/o-custom-publishing/>.

„O nas.” Dostęp Kwiecień 9, 2020. <https://woblink.com/pl/o-nas>.

„Pierwszy raz z plikami elektronicznymi.” Dostęp Marzec 20, 2020. <https://www.taniaksiazka.pl/pierwszy-raz-z-plikami-elektronicznymi-a-130.html>.

„Pomoc libra.ibuk.pl.” Dostęp Marzec 16, 2020. libra.ibuk.pl/#help.

„Przewodnik po ebookach.” Dostęp Marzec 20, 2020. https://ebookpoint.pl/ebooki_przewodnik.shtml.

„Publio.pl – księgarnia internetowa.” Dostęp Marzec 19, 2020. <http://www.publio.pl/index.html#>.

„Pytania o ISBN.” W *e-ISBN*. Dostęp Wrzesień 10, 2020. e-isbn.pl/IsbnWeb/start/poco.html.

„Regulamin świadczenia usług drogą elektroniczną – zasady korzystania z serwisu IBUK Libra w ramach dostępu zakupionych przez instytucję.” Dostęp Marzec 16, 2020. libra.ibuk.pl/#terms.

„Regulamin świadczenia usług Self Publishingu dla Autorów indywidualnych.” Dostęp Marzec 20, 2020. <https://ebookpoint.pl/eps/regulamin>.

„Regulamin.” Dostęp Marzec 18, 2020. <https://www.e-bookowo.pl/regulamin.html>.

Sadowska, Jadwiga. 2001. „Międzynarodowe systemy numeracji wydawnictw ciągłych i zwartych: polskie doświadczenia.” *Zagadnienia Informacji Naukowej* 1: 35–40.

Siwecka, Dorota. 2015. *Światowy model informacji bibliograficznej*. Warszawa: Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich.

„Społeczeństwo informacyjne w Polsce. Wyniki badań statystycznych z lat 2015–2019.” Dostęp Marzec 13, 2020. <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/>.

„Sponsorzy.” Dostęp Marzec 13, 2020. <http://chmuraczytania.pl/sponsors.php>.

Stan czytelnictwa w Polsce w 2017 r. 2018. Warszawa: Biblioteka Narodowa. Dostęp Styczeń 12, 2020. <https://bn.org.pl/download/document/1535441771.pdf>.

„Strefa biznesu: ebooki i audiobooki w Twojej firmie.” Dostęp Kwiecień 9, 2020. <https://ebookpoint.pl/strefa-biznesu.phtml>.

“The Second Gutenberg,” interview with Michael Hart, by S. Vaknin. Dostęp Maj 1, 2020. <http://samvak.tripod.com/busiweb29.html>.

„Virtualo podsumowuje rok 2010.” Dostęp Marzec 16, 2020. www.eksiadzki.org/virtualo-podsumowuje-rok-2010/#more-2070.

„W Woblinku każda dycha wraca jak bumerang.” Dostęp Kwiecień 9, 2020. <https://woblink.com/pl/bumerang>.

„Warunki i zasady sprzedaży w sklepie internetowym Virtualo.pl.” Dostęp Marzec 13, 2020. virtualo.pl/regulamin-zakupow/.

Wasilewski A. 2020. „Ebooki dla początkujących, czyli jak zacząć przygodę z elektronicznymi książkami.” Dostęp Marzec 18, 2020. <https://www.legimi.pl/blog/2019/12/ebooki-dla-poczatkujacych-czyli-jak-zaczac-przygode-z-elektronicznymi-ksiazkami/>.

Wiercińska, Janina. 1986. *Sztuka i książki*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

„Zostań mecenasem.” Dostęp Marzec 13, 2020. <http://chmuraczytania.pl/about.php>.

Przysłany: 7 V 2020

Zaakceptowany: 8 IX 2020

Stanisława Kurek-Kokocińska

University of Lodz. Faculty of Philology

Stanislawa.kurekvelkokocinska@filologia.uni.lodz.pl

ORCID ID: 0000-0001-5456-1856

Dr hab. Stanisława Kurek-Kokocińska is a professor at the Department of Informatology and Book Studies at the University of Łódź. She deals with the issues related to information science, in particular information activities in the field of intermediation in access to knowledge and the theoretical foundations of information science. Author of articles and books: *Information system for children and adolescents about books, movies and games. Theoretical study* (1999), *Computerization of local government libraries in Łódź until 2000. Analytical and synthetic study* (2000), *Information. Theoretical issues and legal conditions of information activity* (2004), *Library studies in Poland - history and evolution in 1945–2015* (with particular emphasis on the example of the University of Łódź (2016).

Shaping e-book culture: analyzing the Internet message of companies operating on the book market

DOI: <http://dx.doi.org/10.12775/FT.2020.007>

The text is available under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0).

Keywords: shaping e-book culture; digital culture; e-book culture; digital book culture; e-book technology

Summary: The work concerns part of the problem of digital culture. The research problem lies in the area of e-book culture (bibliology and information science). It was assumed that the semantic limits of e-book culture include both what has happened and resulted in the transformation of the book itself (relating to the book) and the presence of digital forms of books in society. The aim is to present a narrower issue – e-book culture – at the end of the second decade of the 21st century on the basis of the widely available internet content. The websites of companies and institutions dealing with the introduction of e-books as a “product form of a book” (the definition of the National Library) on the market and into circulation were used. The individual websites were tracked in terms of their content, which is dispersed, and which for the purposes of the study was called Knowledge of E-Books (hereinafter: WoE-B). The adopted method of researching the content of WoE-B allowed to evaluate this material as an important source that should be taken into account as a kind of contribution to the formation of digital book culture in society.

The conducted analyzes showed that the form of the participation of the market sector in shaping the culture of e-books constituted the transfer of specific knowledge devoted to this form of the book (aspects: addressee, requirements, ownership, properties, validity /

advantages). A specific reconstruction of the e-book recipient's profile was made. Three directions of shaping e-book culture were established: 1) the use of e-book technology, 2) the use of e-book technology products, 3) the advantages of e-book technology.

Stanisława Kurek-Kokocińska

Universität Lodz. Fakultät für Philologie

Stanisława.kurekvelkokocinska@filologia.uni.lodz.pl

ORCID ID: 0000-0001-5456-1856

Dr. habil. Stanisława Kurek-Kokocińska ist Professorin im Lehrstuhl für Informationswissenschaft und Bibliologie der Universität Lodz. Sie setzt sich mit den Fragen der Informationswissenschaft, insbesondere mit der Informationstätigkeit im Bereich der Vermittlung beim Zugang zum Wissen sowie mit den theoretischen Grundlagen der Informationswissenschaft auseinander. Sie ist Autorin von zahlreichen ausführlichen Publikationen, darunter von den Büchern: *System informacyjny dla dzieci i młodzieży o książkach, filmach i grach. Studium teoretyczne* [Das Informationssystem für Kinder und Jugendliche über die Bücher, Filme und Spiele. Eine theoretische Studie] (1999), *Komputeryzacja bibliotek samorządowych m. Łodzi do roku 2000. Opracowanie analityczno-syntetyczne* [Die Computerisierung der Selbstverwaltungsbibliotheken der Stadt Lodz bis 2000. Ein analytischer Überblick] (2000), *Informacja. Zagadnienia teoretyczne i uwarunkowania prawne działalności informacyjnej* [Information. Theoretische Fragen und Rechtsbedingungen der Informationstätigkeit] (2004), *Studia bibliotekoznawcze w Polsce – historia i ewolucja w latach 1945–2015 (ze szczególnym uwzględnieniem przykładu Uniwersytetu Łódzkiego* [Bibliothekswissenschaftliche Studiengänge in Polen – Geschichte und Evolution in den Jahren 1945–2015 (mit besonderem Schwerpunkt auf die Universität Lodz)] (2016).

Die Gestaltung der E-Book-Kultur, die Analyse der Internetwebseiten von Firmen, die auf dem Buchmarkt tätig sind

DOI: <http://dx.doi.org/10.12775/FT.2020.007>

Dieser Text wird unter der Creative Commons-Lizenz Namensnennung-Keine Bearbeitungen 4.0 International (CC BY-ND 4.0) veröffentlicht.

S **tichworte:** Gestaltung der E-Book-Kultur; digitale Kultur; E-Book-Kultur; digitale Buchkultur; E-Book-Technologie

Z **usammenfassung:** Die Arbeit bezieht sich auf die digitale Kultur. Die Forschungsfrage umfasst den Bereich der E-Book-Kultur (Bibliologie und Informationswissenschaft). Man nahm an, dass die Bedeutungsgrenzen der E-Book-Kultur gleichzeitig das einschließen, was bereits geschehen ist und zum Wandel im Bereich des Buchs (in Bezug auf das Buch) selbst sowie zur Anwesenheit von digitalen Buchformen in der Gesellschaft beigetragen hat. Das Ziel ist, eine engere Frage der E-Book-Kultur am Ende der 2010er Jahre aufgrund zugänglicher Internetdaten darzustellen. Man griff nach den Webseiten von Firmen und Institutionen, die die E-Books als „Produktform eines Buches“ (der Nationalbibliothek zufolge) auf den Markt einführen und in Umlauf setzen. Die einzelnen Webseiten analysierte

man aus der Sicht ihrer Inhalte, die verstreut sind und die man in dieser Untersuchung als „Wissen von den E-Books“ (weiter genannt als: WvE-B) bezeichnete. Die angenommene Untersuchungsmethode vom WvE-B erlaubte dieses Forschungsmaterial für eine relevante Quelle zu halten, die als ein gewisser Beitrag zur Herausbildung von der E-Book-Kultur in der Gesellschaft gilt. Die durchgeführten Analysen zeigten, dass der Markt an der Herausbildung der E-Book-Kultur durch den Transfer von Wissen von dieser Buchform beteiligt ist (Aspekte: Empfänger, Anforderungen, Eigentum, Eigenschaften, Gültigkeit/Überlegenheit). Zum Teil rekonstruierte man das Empfängerprofil der E-Books und legte die dreifache Richtung der herauszubildenden E-Book-Kultur fest: 1) Anwendung der E-Book-Technologie, 2) Nutzung von Produkten der E-Book-Technologie, 3) Vorteile der E-Book-Technologie.